

Hamersveldseweg 127 Leusden

natuurtoets

colofon

13 maart 2019

- tekst	dr. A.J.M. Schenkeveld
- productie	bureau Schenkeveld
Visstraat 1, 4101 AC Culemborg
Telefoon: 0345- 534245, E: 06-28307831
Email: bramschenkeveld@ziggo.nl
- opdrachtgever	Wildenberg Interieurarchitectuur B.V., Leusden
- contactpersoon	ing. Roel van Veen van buRO, Amersfoort

inhoudsopgave

1	Inleiding.....	3
2	Methode	5
3	Gebiedsbeschrijving	5
4	Flora en fauna.....	7
	Flora en vegetatie.....	7
	Vogels	8
	Zoogdieren	8
	Vissen, amfibieën en reptielen	8
	Ongewervelde dieren	8
	Conclusie	9
5	Ingreep.....	9
	Initiatief.....	9
	Effecten	10
6	Conclusie	10

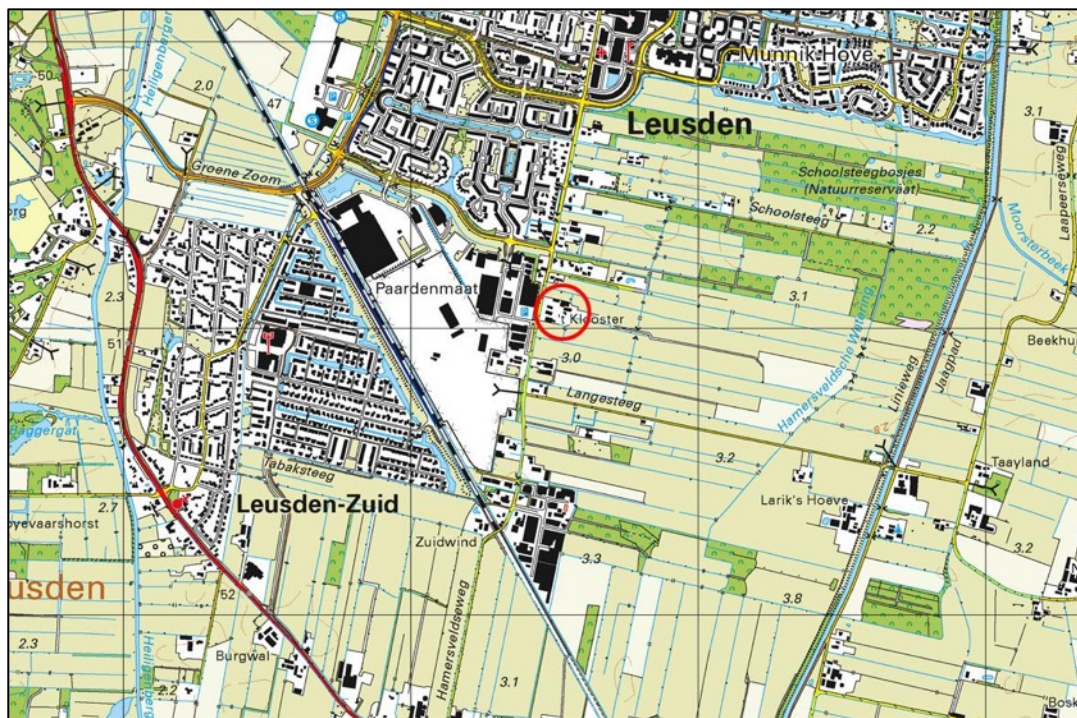
1 Inleiding

Initiatief

Er bestaat een initiatief om de bestaande boerderij en een beeldbepalende schuur op het perceel aan de Hamersveldseweg 127 te verbouwen en de overige voormalige agrarische bedrijfsbebouwing te slopen. Als compensatie daarvoor wordt op het perceel één extra woning gebouwd.

Ligging

De boerderij ligt aan de Hamersveldseweg 127, de hoofdstraat van Hamersveld voordat het lintdorp uitgroeide tot groeikern Leusden bij Amersfoort.

figuur 1: ligging plangebied op topografische ondergrond

De betreffende kavel is ca. 2 ha groot. Aan de westzijde ligt het bedrijventerrein Paardenmaat en aan de oostzijde het oude slagenlandschap van de Schoolsteeg en Langesteeg. Het plangebied zelf bestaat uit de oude boerderij, een oude stal, enkele recentere stallen en schuren, een siertuin voor en achter en aanliggend weiland.

figuur 2: begrenzing plangebied (ondergrond Google Earth 2018)

Planologisch kader

De nieuwe woning past niet in het bestemmingsplan. De gemeente Leusden heeft daarom om een nieuw bestemmingsplan gevraagd. Ten behoeve hiervan wordt door buRO, bureau voor ruimtelijke ordening en advies te Amersfoort een nieuw plan met toelichting opgesteld. Hierin is ook aandacht voor het aspect natuur. Volgens de huidige wetgeving moet elke ruimtelijke ingreep getoetst worden aan voorheen de Flora- en faunawet (F&f-wet), de Natuurbeschermingswet en overig relevant natuurbeleid. Sedert 1 januari 2017 is de Wet natuurbescherming van kracht. Deze vervangt de Flora- en Faunawet en de Natuurbeschermingswet. Ook het provinciaal en gemeentelijk natuurbeleid is van belang. Zo is de bescherming van de ecologische hoofdstructuur (EHS) of natuurnetwerk Nederland (NNN) vastgelegd in de Provinciale Ruimtelijke Verordening 2017 en het vellen van bomen in de bebouwde kom in de APV.

Wet natuurbescherming

De Wet natuurbescherming regelt sedert 1 januari 2017 de bescherming van waardevolle natuur. Ze vervangt de oude Flora- en faunawet, de Natuurbeschermingswet en de Boswet. In de wet zijn artikelen opgenomen ter bescherming van soorten (hoofdstuk 3), gebieden (hoofdstuk 2) en houtopstanden (hoofdstuk 4). Bij een ruimtelijke ingreep moet voor handelingen met schadelijke gevolgen voor Natura 2000-gebieden of waarbij verbodsbepalingen worden overtreden betreffende soorten Vogelrichtlijn, soorten Habitatrichtlijn of andere nationaal beschermde planten- en diersoorten bij de provincie een ontheffing worden aangevraagd. De onderzoeksplicht rust bij de initiatiefnemer. Het is de gewoonte om voorafgaand aan een uitgebreide beoordeling te onderzoeken of er met betrekking tot het initiatief überhaupt broed- en winter vogels, andere planten-, diersoorten en habitattypen, waarvoor de nieuwe wet is bedoeld in het geding zijn. Dit verslag is de weergave van een dergelijk verkennend onderzoek ook wel quick scan of voortoets genoemd. Een dergelijke voortoets wordt ook uitgevoerd voor projecten, die buiten de eigenlijke begrenzing van een Natura 2000-gebied liggen, maar wier effecten zich mogelijk wel doen gelden op de verderop gelegen natuurwaarden ('externe werking').

EHS of NNN

Inmiddels is de begrenzing van de Ecologische Hoofdstructuur van Nederland (EHS) zo goed als afgerond. Na de herijking in 2011 en de naamsverandering in 2014 in Natuurnetwerk Nederland (NNN) ligt het in de bedoeling alle begrensde kavels voor 2027 te

verwerven en in te richten en te beheren als beschermd natuurgebied. De verwerving gebeurt voornamelijk op vrijwillige basis. Voor gebieden in de EHS geldt het nee, tenzij...principe. Ingrepen hierin kunnen alleen doorgang vinden, als er geen alternatieven zijn en het initiatief van groot openbaar belang is. Het nee, tenzij-beleid is een getrapte benadering. De basis voor deze stappenbenadering is een goede beschrijving van de in het gebied voorkomende natuurlijke kenmerken en waarden. Uit onderzoek moet vervolgens blijken of deze natuurlijke waarden en kenmerken significante schade ondervinden door de ingreep.

Het plangebied is geen onderdeel van Natura 2000 of het NatuurNetwerk Nederland (NNN). De dichtstbijzijnde beschermde natuur is het Natura 2000-gebied Arkemheen bij Nijkerk op meer dan 10 km in oostelijke richting. Het dichtstbijzijnde natuurgebied onderdeel van het NNN is de bosstrook haaks op de Hamersveldseweg ten noorden van nummer 117 op 100 m in noordelijke richting (natuurbeheertype N16.02, Vochtig bos met productie) (zie figuur 3).

figuur 3: situering plangebied (rood) in relatie tot de natuur (bestaande beheertypen) van het NNN (provincie Utrecht).

Probleemstelling

In deze notitie wordt onderzocht in hoeverre de sloop, de kap, de nieuwbouw en het intensievere gebruik als woongebied in strijd zijn met de verbodsbepalingen van de Wet natuurbescherming hoofdstuk 3 (soortbescherming) en of er diensgevolge ontheffing van de verbodsbepalingen (ex artikel 3.3.) of een Vvgb (volgens de WABO) voor de omgevingsvergunning (handelingen met gevolgen voor beschermde planten en dieren) moet worden aangevraagd. Toetsing aan de Wet natuurbescherming hoofdstuk 2 (gebiedsbescherming) is niet relevant, omdat het dichtstbijzijnde beschermd natuurgebied de Veluwe op meer dan 10 km afstand ligt. Ook toetsing aan de Provinciale Ruimtelijke Verordening (2017) is niet aan de orde, omdat de bestaande natuur binnen de begrenzing van het NNN, t.w. de bosstrook bij de woning aan de Hammersveldseweg 117 weliswaar dichtbij ligt (100 m), maar dat voor de provinciale verordening geldt dat alleen ingrepen binnen de begrenzing van het NNN moeten worden beoordeeld aan het nee, tenzij beleid. Hier geldt i.t.t. de Wet natuurbescherming geen externe werking.

2 Methode

Op 12 februari 2019 is het terrein bezocht om alle beschermde planten en dieren, die het plangebied en directe omgeving bewonen en gebruiken te inventariseren. Op die dag zijn de sloten afgevisd met een groot schepnet, zijn de aanwezige vogels genoteerd en alle mossen en vaatplanten afgestreept en de bijzonder soorten in kaart gebracht.

Daarnaast is in de literatuur en via internet gezocht naar gegevens over de verspreiding van beschermde en bedreigde soorten in de (wijde) omgeving. Voorafgaand aan het veldbezoek is een lijst van potentieel in het gebied aanwezige bijzondere soorten opgesteld aan de hand van de diverse atlassen. Deze bronnen worden vermeld onder de diverse soortengroepen. Deze lijst is dus in het veld getoetst aan de hand van de directe waarnemingen, aangetroffen sporen en de gebiedskenmerken.

3 Gebiedsbeschrijving

De boerderij 't Klooster is op die plek en in die vorm al op topografische kaarten uit de eerste helft van de

negentiende eeuw aanwezig¹. Achter het woongedeelte ligt onder dezelfde rieten kap het oorspronkelijk staldeel met hooizolder nu in gebruik als berg- en technische ruimte. Het oude stalgebouw met keramische pannen direct ten noorden van de woning is eind negentiende eeuw opgetrokken en vergroot en verbouwd in 1949. De oriëntatie van boerderij en stalgebouw is op het land aan de oostzijde en niet naar de weg ten westen gericht.

Een derde oudere opstal is de kapschuur direct aansluitend op de moderne varkensstal.

Andere, recentere opstallen zijn een ligboxenstal met aan de zuidzijde een aanbouw/melkhok. In de voorgevel is een grote dubbele schuifdeur aanwezig. Ten westen van dit gebouw staat een voormalige varkensstal (nu caravanstalling) en aan de zuidzijde een geheel onderkelderde werktuigenberging, voorzien van grote schuifdeuren. Deze bijgebouwen zijn allen opgetrokken uit betonsteen en voorzien van stalen gevelbekleding. Verder staat er op het erf nog een houten bijgebouw voor jongvee.

Rondom de gebouwen is het erf verhard met betonsteen of betonplaat. Hier is ook ruimte voor kuilvoeropslag.

Direct achter en voor de woning is een siertuin bestaande uit gazon en een border met heesters en vaste planten. Verspreid over het erf staan enkele bomen als Ruwe berk (1x), Gewone es (2x), Zwarte els (rijtje knotbomen langs sloot), Appel (3x hoogstam), Peer (1x hoogstam), Zomereik (1x oud exemplaar met doorsnede 130 cm). De elzen, essen en eiken zijn een restant van de hagen langs de perceelgrenzen van het oude slagenlandschap. In de bermen van de Hamersveldseweg staan bomenrijen van Zomereik (oostzijde) en Amerikaanse eik (westzijde).

De sloten wateren af naar het oosten (stroomgebied Hamersveldse Wetering).

Het maaiveld ligt op ca. 3,3 m NAP. De Hamersveldseweg ligt op een dekzandrug. De oorspronkelijke bodem is een beekeerdgrond (gwt III). Deze vochtige bodems lijken enigszins verdroogd.

oude woning en stalgebouw

varkensstal 1

ligboxenstal met melkhok

machineloods

¹ Zie <http://www.topotijdreis.nl/>

Jongveestal

varkensstal 2

4 **Flora en fauna**

Flora en vegetatie

De vegetatie van de grazige vegetatie rondom het erf is te typeren als de Rompgemeenschap met Engels raaigras en Ruw beemdgras (12RG01)². Naast bovengenoemde soorten is hier ook Fioringras, Gestreepte witbol, Grote vossenstaart, Krulzuring, Kruipende boterbloem, Madelief, Paardenbloem, Straatgras, Vogelmuur, Zachte ooievaarsbek karakteristiek.

Op het erf tussen de straatvoegen en in de borders groeien vooral eenjarige soorten als Akkerdistel, Akkervergeet-mij-nietje, Gewone melkdistel, Herderstasje, Klein kruiskruid, Paarse dovenetel, Speedistel en verwilderde tuinplanten als Boerencrocus en Vingerhoedskruid.

Op het beton en op muurtjes staan veel mossen zoals Gedraaid knikmos, Gewoon peermos, Ruig haarmos en droogte-resistente vaatplantensoorten als Biggenkruid, Muizenootje

Op plekken met enige schaduw en een extensiever beheer staan enkele soorten van de Zevenblad-associatie (33Aa5). Naast de naamgevende soort zijn Bergbastaardwederik, Braam, Fluitenkruid, Grote brandnetel, Heermoes, Hondsdraf, Kleefkruid, Kweek, Ridderzuring, Robertskruid, Witte dovenetel en Zomereik (zaailing) karakteristiek.

In en aan de sloten staan plantensoorten van vochtige, voedselrijke omstandigheden zoals als Grote egelskop, Liesgras, Pitrus, Riet, Rietzwenkgras, Speenkruid.

Zomereik en sloot met riet en elzenhaag

Gedraaid knikmos op muurtje

Er zijn in het plangebied zelf geen beschermde vaatplantensoorten in de zin van de Wet natuurbescherming (paragraaf 3.2 en 3.3) aangetroffen.

In het plangebied komen ook geen vaatplant-, (korst)mos- of paddenstoelsoorten van de Rode lijst voor. Rode-lijstsoorten zijn soorten, waarvan het voorkomen in Nederland achteruitgaat. Hun voortbestaan is bedreigd. Deze hebben daarom een natuurwaarde van nationaal niveau.

² Schaminee, J. e.a., 1995-1999: De vegetatie van Nederland, deel I-V; Opulus Press, Leiden.

Er komen tenslotte ook geen soorten van de oranje lijst van in de provincie Utrecht bedreigde vaatplantensoorten voor. Hun aanwezigheid is van provinciaal belang.

Vogels

Tijdens het veldbezoek zijn de volgende vogelsoorten gehoord of gezien: Ekster, Groenling, Heggenmus, Houtduif, Kauw, Knobbelzwaan, Koolmees, Merel, Turkse tortel.

In de betreffende bomen en struiken broeden waarschijnlijk Groenling, Houtduif, Heggenmus, Merel en Turkse tortel.

In de diverse opstallen verblijven exemplaren Houtduif (geen nesten). In de ligboxenstal is een veer van Steenuil gevonden. Deze heeft hier geen nest of vaste roestplek. Er zijn tenminste geen braakballen aangetroffen. Steenuil broedt wel op het erf van de boerderij aan de Lange Steeg 2 op ca. 1 km afstand³.

In de opstallen zijn geen oude nesten van Huismus of Boerenzwaluw gevonden. Ook jaarrond beschermde (categorie 1-5) nesten van andere vogelsoorten ontbreken.

Alle vogels zijn op het nest met eieren of jongen streng beschermd.

Zoogdieren

Er zijn in het plangebied zelf alleen sporen van Rat en Mol gezien. Mol is nationaal beschermd, maar in de provincie Utrecht met vrijstelling bij ruimtelijke ingrepen.

Er zijn van de omgeving, waarnemingsgebied Leusden Schoolsteeg e.o., geen recente waarnemingen van vleermuizen bekend⁴. In het betreffende uurhok (155-455) zijn sedert 1990 de volgende soorten waargenomen: Gewone dwergvleermuis, Gewone grootoorvleermuis, Laatvlieger, Meervleermuis, Rosse vleermuis, Ruige vleermuis, Watervleermuis⁵. Van deze soorten kan het plangebied alleen functioneel als verblijfplaats zijn voor gebouwde wonende soorten als Gewone dwergvleermuis, Gewone grootoorvleermuis, Laatvlieger, Meervleermuis. Deze soorten hebben kraamkolonies op zolders, in spouwmuren en achter boeiborden. Ze verblijven soms tijdelijk achter luiken en onder scheef liggende pannen. De te slopen gebouwen zijn daarom afgezocht op aanwezigheid van sporen van vleermuizen, met name keutels langs de gevel en op de raamkozijnen. Ook zijn alle potentiële verblijfplaatsen voor zover toegankelijk bekeken met een endoscope camera. Er is niets gevonden dat op hun aanwezigheid duidt. De te slopen gebouwen zijn ook tamelijk ongeschikt als verblijfplaats. Er zijn geen spouwmuren. De daken bestaan uit golfplaat, waartegen aan de binnenkant isolatieplaat is aangebracht, dat veelal loslaat.

In het waarnemingsgebied Leusden Schoolsteeg e.o. komen met uitzondering van Rode eekhoorn verder alleen nationaal beschermde zoogdiersoorten met vrijstelling in de provincie Utrecht als Bosmuis, Bosspitsmuis, Egel, Konijn, Haas, Ree, Veldmuis voor. Het plangebied is ongeschikt als leefgebied voor Rode eekhoorn (weinig bomen, geen voedsel)

Vissen, amfibieën en reptielen

In het plangebied zijn d.d. 12 februari 2019 geen amfibieën of reptielen waargenomen. Het onverharde deel van het plangebied lijkt tamelijk geschikt als leefgebied (landbiotoop) van algemene soorten als Bruine kikker en Gewone pad.

De streng beschermde Ringslang is bekend van de landgoederen Lockhorst en Heiligenberg aan de westzijde van Leusden. Incidenteel wordt de soort waargenomen tot in de bebouwde kom van Leusden (westzijde). In het natuurgebied Schoolsteeg e.o. komen geen ringslangen of andere meer bijzondere amfibie- en reptielsoorten voor⁶.

Ongewervelde dieren

D.d. 12 februari 2019 zijn geen insecten of andere ongewervelde dieren waargenomen.

In de omgeving van het plangebied, het waarnemingsgebied Leusden Schoolsteeg e.o., zijn weinig waarnemingen van dagvlinders, libellen en sprinkhanen, maar wel veel van nachtvlinders (251 soorten). Dit betreft ook enkele bijzondere soorten als Alismablasroller, Donkergroene korstmosuil, Elzenwespvliinder, Frambozenpalpmot, Hopsteltmot, Schaduwfruitbladroller, waasjesstippelmot, Witkraagrietboorder, Zwartbruine vlakjesmot, Zwarte rietprachtmot (zie www.waarneming.nl). Dit heeft

³ <https://waarneming.nl/observation/141490364/>

⁴ www.waarneming.nl

⁵ www.verspreidingsatlas.nl/zoogdieren

⁶ Heijckers, D. e.a., 2004: Actieplan Kamsalamander en Ringslang Gelderse vallei en Eemvallei; Natuurbalans – Limes Divergens bv, Nijmegen / Bureau Viridis, Culemborg.

alles te maken met de onderzoeksinspanning, die geleverd is voor deze soortengroep bij een algehele natuurinventarisatie van het gebied door de KNNV Amersfoort⁷.

Er komen voor zover bekend geen beschermde ongewervelde diersoorten voor.

Conclusie

Het plangebied heeft weinig natuurwaarde. Achterop het erf staat een monumentale eik. Verder zijn de diverse opstaande muurtjes rijkelijk begroeid met overigens weinig bijzondere (korst)mossen. In de bomen en struiken van het plangebied nestelen enkele algemene tuin- en parkvogels als Merel en Groenling.

Er zijn in het plangebied geen verblijfplaatsen van beschermde soorten of jaarrond (categorie 1-4) beschermde nesten vastgesteld. De aanwezigheid hiervan in de te slopen opstallen kan ook worden uitgesloten.

5 Ingreep

Initiatief

De ruimtelijke ingreep betreft de sloop van de diverse opstallen met een gezamenlijke oppervlakte van --- m², de bouw van 1 nieuwe vrijstaande woning en de herinrichting van de buitenruimte. Mooisticht heeft voor de herinrichting een aantal randvoorwaarden geformuleerd. Deze zijn gevisualiseerd in onderstaande figuur.

figuur 4: stedenbouwkundig ontwerp nieuwe situatie aan de Hamersveldseweg 127 te Leusden (Mooisticht, 2019).

⁷ KNNV Amersfoort, 2017: Natuuronderzoek Schoolsteegbosjes te Leusden; Stichting De Boom, Leusden.

Effecten

De belangrijkste ecologische gevolgen van het initiatief hangen samen met het opruimen van een enkele boom en struiken (1), de sloop van de diverse opstallen (2), het grondverzet (3), de nieuwbouw (4), de herinrichting van de buitenruimte (5) en het veranderd gebruik (6).

- Ad 1) In de te verwijderen bomen en struiken nestelen in het voorjaar vogels. De beplanting moet daarom buiten het broedseizoen (15 maart – 15 juli) worden weggehaald of in het broedseizoen eerst gecontroleerd worden op de aanwezigheid van nestelende vogels. Overigens blijven alle grotere inheemse bomen zoals genoemd in de gebiedsbeschrijving (Zomereik, Zwarte els, Ruwe berk, Gewone es) staan.
- Ad 2) In de te slopen gebouwen zijn geen jaarrond beschermde nesten of verblijfplaatsen van nationaal of communautair beschermde diersoorten vastgesteld. Hun aanwezigheid kan ook worden uitgesloten.
- Ad 3) Bij het grondverzet voor het verwijderen van de kelders, het bouwrijp maken van de woningbouwlocatie en de inrichting van de buitenruimte worden voor zover waarneembaar alleen verblijfplaatsen van nationaal beschermde diersoorten met vrijstelling als Bruine kikker, Egel, Mol verstoord of vernietigd. Hiervoor hoeft geen ontheffing worden aangevraagd. Wel wordt aangeraden vanuit de eveneens in de wet opgenomen zorgplicht op plekken waar dieren verborgen kunnen zitten zoals op het achtererf rond de eik deze eerste af te zoeken en de dieren weg te vangen en elders terug te zetten.
- Ad 4) Tijdens de bouw treedt door lawaai, bouwlampen en het verspreiden van vervuilende stoffen verstoring van de natuur in de omgeving op. De omvang hiervan is beperkt en reikt niet tot de beschermde natuurgebieden in de omgeving.
- Ad 5) De heringerichte buitenruimte heeft volgens de plannen van Mooisticht een minder stenig karakter dan in de huidige situatie (minder verharding). Verder worden er inheemse bomen aangeplant en het gras extensiever beheerd. Al deze maatregelen zijn positief voor de biodiversiteit. Een aanvulling hierop is de nieuw te graven sloten hydrologisch te isoleren van het slotenstelsel en in te richten als amfibiepoel en ten behoeve van waterretentie. Deze krijgen een iets hoger peil dan de omringende sloten, vangen het hemelwater van de daken en verharding op, lopen in natte periodes over via een stuw en worden visvrij gehouden.
- Ad 6) De intensivering van het woongebruik (van 1 naar 2 wooneenheden) heeft een toename van de totale hoeveelheid verstoring door licht, geluid en (auto-)bewegingen tot gevolg. In de stedelijke omgeving van Leusden en het intensief agrarisch gebied direct ten oosten van het plangebied (Langesteeg e.o.) heeft dat nauwelijks betekenis. Verstoringsgevoelige soorten komen hier niet (meer) voor. Daar staat nog tegenover dat de met het agrarisch gebruik samenhangende verstoring is verdwenen.

Bovengenoemde gevolgen worden hieronder alleen aan de bepalingen op het gebied van de soortbescherming van de Wet natuurbescherming (hoofdstuk 3) getoetst. Omdat de dichtstbijzijnde beschermde natuurgebieden ver weg liggen, de ingreep klein is en het nieuwe gebruik weinig uitstraling heeft, hoeft het initiatief niet getoetst te worden aan de bepalingen op het gebied van gebiedsbescherming (hoofdstuk 2) of de Provinciale Ruimtelijke Verordening Utrecht (2017).

Wet natuurbescherming

Als aan de hierboven genoemde randvoorwaarden wordt voldaan, worden er door de ingreep geen verbodsbepalingen van de Wet natuurbescherming overtreden. Deze worden hieronder nog een keer samengevat.

6 Conclusie

De sloop van de opstallen op het perceel aan de Hamersveldseweg 127, de bouw van een nieuwe woning en de herinrichting van de buitenruimte hebben vooral positieve ecologische gevolgen. Er zullen bij de werkzaamheden geen verbodsbepalingen van de Wet natuurbescherming worden overtreden, als de beplanting (bomen, struiken en hagen) buiten het broedseizoen (15 maart – 15 juli) wordt verwijderd of eerst op aanwezigheid van nestelende vogels gecontroleerd.

Verder wordt aanbevolen:

- voorafgaand aan het grondverzet/graven van de sloten verborgen plekken zoals rond de eik af te zoeken op dieren als Gewone pad, Egel, deze te verzamelen en elders in de omgeving uit te zetten;
- de grote exemplaren Zomereik, Gewone es, Zwarte els te laten staan;
- op de kavelgrenzen deze zelfde soorten ook aan te planten, het liefst van autochtone oorsprong;
- de aanliggende gronden in te richten als hoogstamboomgaard (zie ook voorstel Mooisticht);
- de ondergroei hiervan te beheren als weide (met schapen) of bloemrijk grasland (maaïen en afvoeren);
- terughoudend te zijn met buitenverlichting, buitenlampen zo laag mogelijk op te hangen en/of uitstralend licht naar boven af te schermen;
- De nieuwe sloten hydrologisch te isoleren van de bestaande sloten en in te richten als amfibiepoel (met flauwe oevers op het zuiden).